

Rechtspraak in Brielle en het voormalig kantongerecht

Uitgebreide overdruk uit de ‚BRIELSE MARE‘ van oktober 2013

Een uitgave van de Historische Vereniging De Brielse Maasmond

Colofon

© 2013 Historische Vereniging De Brielse Maasmond. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt d.m.v. druk, fotokopie of andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

www.debrielsemaasmond.nl

info@debrielsemaasmond.nl

Redactie: Willem Delwel, Felix Keller.

Layout: Fré Eggens, Felix Keller 1e druk november 2013.

Titelblad: Voorstraat 31, Brielle, tot juni 2013 zetel van het kantongerecht.

Foto F. Keller.

Afb. 1: deur Voorstraat 31 Brielle, het voormalig Kantongerecht. Foto F. Keller.

De geheimen van het pand Voorstraat 31

Felix Keller

Brielle beschikt over een flink aantal van oorsprong middeleeuwse huizen. De meeste percelen zijn maar enkele meters breed en - afgezien van een zolderkamer - hebben de huizen maar twee woonlagen. Om toch voldoende bouwvolumen te verkrijgen, zijn de huizen wel vrij diep. Er zijn echter enkele opvallende uitzonderingen. Eén van deze uitzonderingen is het pand Voorstraat 31 (titelblad). De gevel omvat maar liefst 20 ramen op vier lagen, op een perceelbreedte van 16 meter. Twee vragen dringen zich op: hoe is deze onmiddeleeuwse bouwvorm te verklaren? En, is alleen de bouwtechnische constructie afwijkend of herbergt het gebouw nog andere geheimen? Met dit artikel wordt een poging gedaan op beide vragen antwoord te geven.

*Afb. 2: detail deurversiering.
Foto F. Keller.*

Afb. 3: het rijk verzserde raam boven de toegangsdeur. Foto F. Keller.

Afb. 4: daklijst gevel Voorstraat 31. Foto F. Keller.

De bouwtechnische situatie voor 1772

De gevel zoals we deze vandaag zien, is in zekere zin nep. Achter de huidige gevel gaan *twee* oude gevels schuil. Vanaf de straat gezien links (zuidzijde) was er een trapgevel van een voor middeleeuwse begrippen breed huis, en rechts (noordzijde) een trapgevel van een veel smaller pand. Het linker huis was zo breed dat de dakconstructie uit *twee* parallelle kappen bestaat, met de nokrichting haaks op de voorgevels. Het smallere huis rechts heeft één kap, dus op zolder zijn ook nu nog drie kappen te zien. Afbeelding 5 laat links de langskap (parallel met de straat) zien, en rechts de twee dwarskappen van het brede linker huis.

Afb. 5: rechts op de foto de twee kappen van het oorspronkelijke linker huis. Foto F. Keller.

Afb. 6: dakplan met aan de onderkant de kap links op de foto 5, parallel aan de Voorstraat en daarboven de drie kappen haaks op de straat. Bron: gemeente Brielle.

Afb. 7: de derde en vierde rij ramen verlichten alleen de verder lege zolder. Foto F. Keller.

De nieuwe gevel

De nieuwe gevel, met een gemeenschappelijke ingang voor de toen samengevoegde beide huizen, is gewoon voor de bestaande gevels gemetseld. Een bouwtechnische noodzaak was er niet. Aanleiding voor de verbouwing was vermoedelijk het feit dat men in de 18^e eeuw trapgevels ouderwets vond. De nieuwe, zo genoemde lijstgevel, is niet alleen bij de deur, maar ook bij het raam boven de deur en bij de horizontale lijst aan de bovenkant van de gevel rijk versierd (afb. 9).

Afb. 8: kolom in de hal op de begane grond. Foto F. Keller.

Afb. 9: gevelversiering. Foto F. Keller.

Dat esthetische overwegingen bij de verbouwing belangrijk waren, blijkt ook uit de keuze van de dakpannen. In Brielle werden overal orangerode Hollandse dakpannen toegepast. Alleen in heel bijzondere gevallen, zoals bij het stadhuis, werden veel duurdere blauwgrijze pannen toegepast. Om het gebouw een chique uitstraling te geven en toch de kosten binnen de perken te houden, besloten de toenmalige eigenaren om alleen het van de straat zichtbare gedeelte met blauwgrijze pannen te dekken.

In het gebouw zijn - vermoedelijk gelijktijdig met de gevelrenovatie - verschillende bouwkundig en kunsthistorisch belangrijke wijzigingen en verfraaiingen aangebracht. Zoals uit de afbeeldingen 8 en 10 is te zien, werden er rijkelijk stucwerkversieringen aangebracht, zowel in de gang, alsook in het trappenhuis.

Afb. 10: plafondversiering in de hal op de begane grond. Foto F. Keller.

Waar in de middeleeuwen vooral spiltrappen werden toegepast, beschikt het pand thans over een monumentale trap met een trapleuning in Rococostijl (afb. 11). In de literatuur nog niet beschreven zijn de muurschilderingen, kennelijk eveneens uit de Rococoperiode (Afb. pagina's 12 en 13). Bouwhistorisch is interessant om te weten dat het linker huis ook over een voorraadkelder beschikt. Deze kelder is voor het grootste gedeelte betegeld (afb.12 en 13).

Afb. 11: statietrap in Rococo-stijl in de hal. Foto F. Keller.

Afb. 12: de voorraadkelder van het linker pand. Foto F. Keller.

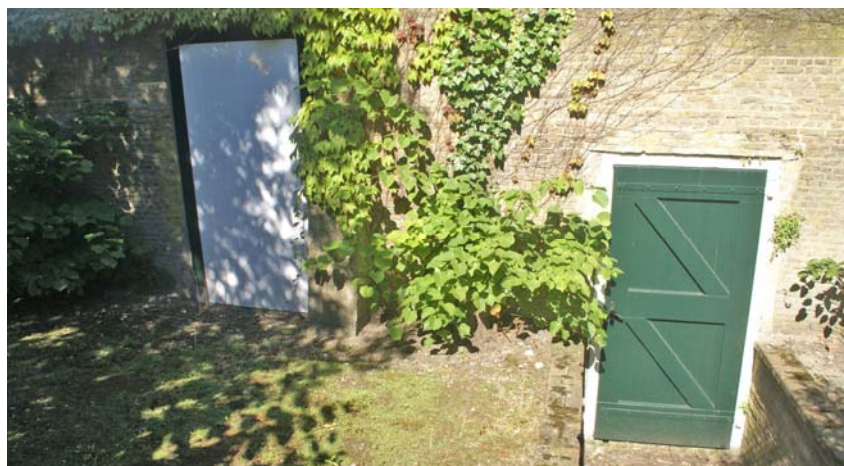
Afb. 13: de trap naar de voorraadkelder en een raampje met zicht op de tuin achter het huis. Foto F. Keller.

Afb. 14: serre aan de westgevel. Foto F. Keller.

*Afb. 15: de tuin heeft twee poorten naar de Kaatsbaan.
Foto F. Keller.*

*Afb. 16: de poorten aan de zijde van de Kaatsbaan.
Foto. F. Keller.*

Bewoningsgeschiedenis

In de 19de en in het begin van de 20de eeuw was het pand door de familie Lette bewoond. Dit was een vooraanstaande familie die de regio een groot aantal burgemeesters heeft geleverd. In 1919 verkocht de familie Lette het pand aan de Raad van Arbeid, die er sindsdien kantoor hield, tot haar vertrek naar Dordrecht. Nadien kreeg het pand een sterk wisselende bestemming. Achtereenvolgens waren hierin gehuisvest: een bijkantoor van de Nederlandsche Bank (1935-1938), de naaischool van mej. Van der Meer uit Hillegersberg (1936-1938), de Nederlandse Handel maatschappij wegens verbouwing van haar kantoor (1937-1938), de C.J.M.V., toen het eigen gebouw op het Maarland zz door brand werd verwoest (1937), een staf- en meldingsbureau van het leger en inundatiebureau (1939-1940), de kolencommissie (1940), het kolenbureau (1941-1946), het tribunaal (1947) en de gemeentelijke kleuterschool gedurende drie maanden wegens restauratie van het eigen gebouw (1951). In 1952 kocht de gemeente Brielle het pand en werd het in gebruik genomen als Kantongerecht. Daarnaast diende het als rampschadebureau (1953-1955) en als trouw- en raadzaal gedurende de verbouwing van het stadhuis (1955-1957). Op de eerste verdieping waren tijdens en na WO II de Provinciale Waterstaat en de plaatselijke voedselcommissaris Kleykamp gevestigd.

Afb. 17: tot juni 2013 was dit de zittingszaal van het kantongerecht. Zaal gezien van de ingang, blikrichting zuidwest. Foto F. Keller.

Afb. 19: Kosten noch moeite werden gespaard om de functie van de lokalen stijlvol te vermelden. Foto F. Keller.

Afb. 18: zittingszaal van het kantongerecht, blikrichting oost. Foto F. Keller.

Afb. 20: Aart van der Houwen demonstreert de vergrendeling van de kluis. Foto F. Keller.

Het stucplafond in de voorkamer van de eerste verdieping

Het grootste geheim hebben we tot het einde bewaard: het stucplafond in de voorkamer van de eerste verdieping van het 'linker' huis. Afbeeldingen 21 en 22 laten twee details zien. Van dit soort plafonds bestaan er in Nederland maar vier, allemaal in Brielle, te weten in de panden Voorstraat 45 (hotel de Nymph, twee plafonds), Nobelstraat 34 en Voorstraat 31, met elk één plafond. De plafonds zijn uit de periode 1585 tot 1618 en soortgelijke plafonds zijn te vinden in Engeland. Dat deze plafonds in Brielle zijn te vinden, heeft alles te maken met een vrij onbekende periode in de Brielse geschiedenis. Voor hun strijd tegen de Spanjaarden hadden de Geuzen geld nodig, en dat kregen ze na lang aandringen van de Engelsen.

Noot:

Over de Engelsen in den Briel, zie de , Brielse Mare 18/2, oktober 2008, pp. 27 - 40: Werkhoven C. van, mevrouw drs: De Engelsen in Brielle, 1585 - 1616.

Artikel te lezen of te downloaden van de website:

www.debrielsemaasmond.nl

of klik op de QR-code hieronder

Wel eisten de Engelsen een onderpand en zo viel Brielle in de periode 1585 tot 1618 onder Engelse heerschappij. Dit hield ook in, dat er in Brielle een Engels garnizoen van 800 soldaten gelegerd was. De commandanten woonden kennelijk in de genoemde panden die door de bewoners in hun eigen stijl werden ingericht (afb. 21 - 25).

Afb. 21: stucplafond in de voorkamer op de eerste verdieping van het linker huis. Foto F. Keller.

Afb. 22: stucplafond in de voorkamer op de eerste verdieping van het linker huis. Foto F. Keller.

Afb. 23: stucwerk aan een balk van het plafond van de voorkamer op de eerste verdieping. Foto F. Keller.

Afb. 24: stucplafond in de voorkamer op de eerste verdieping van het linker huis. Foto F. Keller.

Afb. 25: detail van afbeelding 24. Foto F. Keller.

Epiloog

Laten we hopen, dat er op korte termijn een bestemming voor het pand gevonden kan worden, zodanig dat het behoud van de kunstschatten ook in de toekomst gewaarborgd blijft.

Over de auteur

Felix Keller is redacteur van de Brielse Mare. Hij woont in Brielle.

Bronnen

Met dank aan mevrouw ir. J.J.M. van Oers, drs. Aart van der Houwen en Aren van der Vlugt voor hun bijdragen.

De behangschilderingen in Voorstraat 31

Dr. Mark Van Hattem

In het pand Voorstraat 31 bevinden zich twee interieurschilderijen (afb. 1 en 2, blz. 12 en 13), zo genoemde 'behangschilderingen'. Ze zijn weliswaar niet op behang geschilderd, maar zo noemen kunsthistorici zulke objecten. Een eerste kunsthistorische verkenning levert de volgende informatie op:

Landschap met hoender

Het landschap met hoender, (sier- of fantasie-)fazant en een derde vogel, een boom en een rivier (afb. 1), is lastig te dateren als schilderij, maar op grond van het feit dat het wel de indruk wekt voor die plek vervaardigd te zijn en het houtwerk eromheen in “Lodewijk XV” stijl is versierd, is het aannemelijk dat het te dateren is rond 1760-1790. Het is niet van een bijzondere kwaliteit, dergelijke schilderijen waren in patriciërshuizen populair en dit is niet een opvallend stuk – eerder exemplarisch. Het gevogelte verwijst naar overvloed, zowel door de jacht, als door de landbouw (gezien de kuikens). De aanwezigheid van een rivier op de achtergrond is waarschijnlijk toeval, want ik zie op het schilderij geen enkele rechtstreeks verwijzing naar de (Brielse) Maas. Het (matige) werk is niet gesigneerd.

Zie de volgende bladzijde voor een grotere weergave.

Portret van een dame

Interessanter en veel beter van kwaliteit is het schilderij in de voormalige zittingszaal. Het is logisch te vermoeden dat er ooit twee geweest zijn, omdat aan de overzijde precies een soortgelijke omtimmering is vervaardigd, waar nu alleen wit geschilderd hout te zien is (afb. 5, blz. 14). Ook het nu nog aanwezige schilderij is ooit uit de betimmering verwijderd en weer terug gezet, blijkens de vele sporen aan met name de linkeronderzijde op de betimmering. Het is heel goed mogelijk dat het schilderij aan de overkant de man vertoonde van de dame die is geportretteerd, en dat het portretmedaillon gered is en vervolgens op de kopse kant van de zaal is aangebracht in een nieuwe betimmering aldaar (blz. 8, afb. 18). Anders kan ik slecht verklaren waarom het tweetal nu schuin tegenover elkaar is aangebracht. Het schilderij van de dame vertoont geen vorstelijke symbolen, geen familiewapen of andere aanduiding, reden waarom ik denk dat het een portret is van een (burgerlijke) mevrouw die in het pand woonde of het (mede) bezat. De pijlen in een houder verwijzen denk ik naar de liefde, net als de engeltjes met roze rozen. Aan de tegenoverliggende zijde zijn in het houtwerk de symbolen van de kunsten aangebracht (schilderspalet, muziekinstrument, boek).

Zie de op een na volgende bladzijde voor een grotere weergave.

Interessant is dat het schilderij van de dame is gesigneerd blz. 14, afb. 5). De Rijksdienst Cultureel Erfgoed schrijft deze signering op hun website toe aan Heinrich Wilhelm (Hendrik Willem) Schweickhardt (1747-1797). Schweickhardt schilderde veel interieurstukken en deed

Afb. 1: Landschap met hoender in de trappenhal, zuidmuur. Foto dr. M. van Hattem.

*Afb. 2: portret van een dame. Zittingszaal kantongerecht, zuidmuur.
Foto dr. M. van Hattem.*

Afb. 3: Medaillon in de vroegere zittingszaal van het kantongerecht. Zie ook afb. 18, pagina 8. Foto dr. M. van Hattem.

Afb. 4: Signatuur van de schilder van afb. 2, blz. 13. Foto dr. M. van Hattem.

Noot:

Over Pieter Hoogwerff, zie de *Brielse Mare* 9/2, oktober 1999, pp. 23—36: Hattem, Mark van: „Castor, over een oorlogsschip, zijn twee Brielse kapiteins en een jonge moor“.

De *Brielse Mare* is te vinden op de website:

www.debrielsemaasmond.nl
of klik op de code hieronder

dit geruime tijd in Holland. Hij heeft bijvoorbeeld ook het vrijmetse-
laarshuis in Den Haag van interieurschilderingen voorzien. In 1786 –
in de Patriottentijd, opmerkelijk, want hij schilderde ook een “ode aan
de vrijheid en het patriotisme” – vestigde hij zich in London waar hij
genoeg klanten vond om niet meer naar het vaste land terug te keren.

Afb. 5: Zittingszaal noordzijde, waar vermoedelijk ooit een schilderij met het medaillon van afb. 3 heeft gehangen. Foto F. Keller.

Je mag daarom rustig aannemen dat hij de schildering in Brielle heeft aangebracht vòòr 1786 en gezien zijn leeftijd toch zeker na 1767 (toen hij twintig was). Het is dus redelijk goed te dateren als gemaakt tussen 1767 – 1786. In die tijd werd het huis bewoond door Pieter Hoogwerff, commandeur ter zee (Zie noot). Die persoon zijn vrouw komt zeker in aanmerking om de geportreterde dame in kwestie te zijn. Over Schweickhardt is geschreven in Van der Aa, een negentiende eeuwse naslagwerk, dat is gedigitaliseerd en de betreffende pagina is te vinden via de blauw gedrukte link onderaan of via de onderste blokjescode. Voor deze wetenswaardigheden heb ik gebruik gemaakt van de site van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, “monumenten“, en bovenstaande gedigitaliseerde versie van A.J. van der Aa, *Biographisch Woordenboek der Nederlanden*, Haarlem 1852-1878.

Over de auteur

Dr. Mark van Hattem is historicus, journalist en fotograaf. Hij woont in Brielle.

Rechtspraak in Den Briel, 1330 - 2013

Drs. Aart van der Houwen

In juni 2013 is er met het vertrek van het Kantongerecht van Brielle naar Rotterdam een einde gekomen aan bijna 700 jaar rechtspraak in Brielle. Dit is een goede reden om - in vogelvlucht - aandacht aan de geschiedenis van de rechtspraak in Brielle te schenken.

Symbolische waarde

De sluiting van de rechtbank is voor Brielle van grote symbolische waarde. Rechtspraak en zelfbestuur horen bij elkaar. Voordat Brielle stadsrechten kreeg stonden de bewoners onder de rechterlijke macht van de Heer van Voorne en werden zij berecht door 'vreemdelingen', dat wil zeggen: niet-burgers en niet-kooplieden. Toen Brielle in 1330 stadsrechten kreeg, kreeg het stadsbestuur het recht om zélf recht te spreken: er werden keuren opgesteld waaraan de poorters zich dienden te houden. Kooplieden en burgers werden in het vervolg door hun standgenoten berecht. Het was overigens niet alleen het récht om recht te spreken, het was ook de plicht om recht te spreken. Namens de Heer van Voorne, die de stadsrechten had verleend, klaagde diens baljuw de overtreders aan; het stadsbestuur boog zich over de zaak en deed uitspraak, die standaard afgesloten werd met "behoudens de heer zijn recht", die daarmee in ere werd gehouden.

Rechtspraak in Brielle

Zelfstandigheid in de rechtspraak was voor een handelsplaats als Brielle van grote waarde. Een rechtszaak hoefde niet te wachten tot de Heer van Voorne in de stad was; er kon snel en adequaat gereageerd worden, een vorm van snelrecht dus. Soms al binnen enkele dagen stond de verdachte voor de schepenbank en werd hem het vonnis aangezegd: verbanning uit de stad en het land van Voorne voor tien jaar of langer. Of: meelopen in de wekelijkse processie, betaling van 10.000 stenen voor de stadsmuur en het maken van een bedevaart naar een ver gelegen oord zoals Santiago de Compostella.

Afb. 1: Charter over de stadsrechten van Den Briel. Bron SAVPR-Zie de omslag achter voor een grotere weergave.

Afb. 2: het 'rechtzwaard' van den Briel, Collectie Historisch Museum Den Briel, inv 3051; Foto Jeanette de Lange.

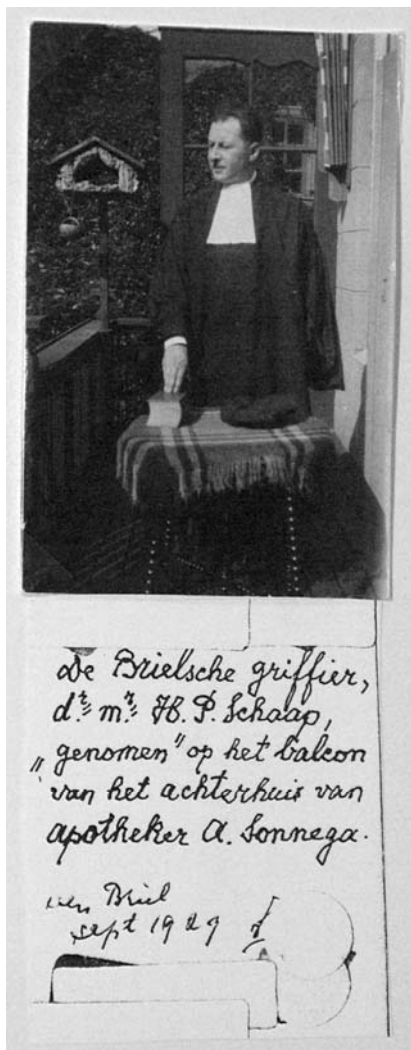
Vaak ook beperkte de schepenbank zich tot het bijleggen van ruzies: de keuren van de stad eisten dat in geval van 'twist en geschil' beide partijen in gijzeling zouden worden genomen (in een herberg). Slaagden vrienden er niet in om binnen veertien dagen de ruzie tussen de partijen bij te leggen, dan werd hun ruzie voor de schepenen gebracht die uitspraak moesten doen en de vrede herstellen.

Deze taak van vrede-stichter werd voortgezet door de latere vrede-rechter die op zijn beurt weer werd opgevolgd door de kantonrechter. De kantonrechter moest vooral onpartijdig zijn. Het moest iemand zijn met levenservaring en overtuigingskracht. Pas in 1877 werd voor het eerst de eis gesteld, dat de kantonrechter een juridische opleiding gevolgd diende te hebben. Tot die datum werden de kantonrechters gekozen uit de *kundigste, meest gegoede en geachte ingezetenen*. Ook na die tijd bleef dat gevoel nog lang bestaan; als kantonrechter-plaatsvervanger werden tot in de 20^e eeuw nog aangesteld: notarissen als Hermans en L.P. van den Blink of burgemeesters, zoals Berdenis van Berlekom, Lette en Egter van Wissekerke.

Arrondissementsrechtbank

In 1811 werd ons land (naar Frans voorbeeld) in arrondissementen en kantons verdeeld. In eerste instantie vormde Goeree-Overflakkee een eigen arrondissement en ressorteerde Voorne-Putten onder het arrondissement Rotterdam. Dat stuitte al snel op problemen. Per 1 januari 1812 werden Goeree-Overflakkee en Voorne-Putten samengevoegd tot één arrondissement met Brielle als hoofdplaats. Al in 1828 echter werd aan de poten van dit besluit gezaagd en een halve eeuw later werd de knoop doorgemaakt. Brielle verloor in 1877 de arrondissementsrechtbank, maar behield het kantongerecht. Echter ook dat was nooit helemaal zeker; bij elke begroting of wetswijziging bestond het risico dat het gerecht zou verdwijnen. In de dagbladen rond 1900 lezen we al over de op handen zijnde opheffing van het kantongerecht en het verlies dat dit voor de samenleving van Brielle zal betekenen: het vertrek van het personeel dat immers een belangrijke bijdrage leverde aan de Brielse gemeenschap. Verschillende griffiers of presidenten van de Brielse rechtbank namen ook zitting in de Brielse gemeenteraad: zoals baron Collot d'Escury, Van der Feen, Hoijer en Knappert de Groot. Zij hadden op hun beurt weer contacten die voor de stad van grote waarde waren.

Dat kantongerecht was overigens vanouds gevestigd in het raadhuis aan de Markt. Ondanks de scheiding der machten bleven politieke en rechterlijke macht nog anderhalve eeuw onder één dak ressorteren. Pas in 1952 verhuisde de rechtbank van de bovenverdieping van het raadhuis naar Voorstraat 31, een van de grootste patriciërswooningen van de stad.

Afb. 3: dr. mr. Hubertus Pieter Schaap, griffier van de Brielse rechtbank, 1927 - 1937. De tekst onder de foto is door de griffier zelf geschreven. Bron SAVPR.

Historisch moment

Zoals boven vermeld, is het verdwijnen van ‘de rechtbank’ uit Brielle een bijzondere gebeurtenis, met bovenal gevoelswaarde. Binnen de zogeheten vrijpalen was de poorter van Brielle veilig en hoefde hij ‘slechts’ verantwoording af te leggen tegenover zijn eigen stadgenoten. Werd hij elders aangehouden, dan stelde zijn stadgenoten zich voor hem borg en zelfs indien hij door het hoogste gezag, de Heer van Voorne of de graaf van Holland zelf, werd aangegrepen, dan stelde de stadsrechten nog enige paal en perk aan de maximale straf die deze kon opleggen: namelijk de doodstraf en 50 ponden hollands. De nabestaanden werden zo gevrijwaard van confiscatie van goederen. In de Brielse archieven kunnen we veel voorbeelden lezen van de rechtspraak in de praktijk: de zware boetes die stonden op het beledigen van het gezag, of op het verkopen van vis buiten de markt om, of - in de 16^e eeuw - op het in bezit hebben van ketterse boeken, of het ruzie zoeken tijdens de wacht, enz.

Afb. 4: de vrijpaal aan de Hossenbosdijk met de auteur.
Foto F. Keller

Afb. 5: informatieplaatje op de vrijpalen.
Foto F. Keller

Afb. 6: de Brielse vrijpalen, situatie 2013:

- 1 Sleepseweg
- 2 Bollaarsdijk
- 3 De Rik
- 4 Spuilaan
- 5 Hossenbosdijk
- 6 Waterweg

Afb. 7: op deze foto van de Waterweg van omstreeks 1910 is op de achtergrond (links van de weg) de Zwartewaalse vrijpaal zichtbaar.

Noot:

Voor de geschiedenis en de betekenis van de vrijpalen zie het artikel van drs. A.A. van der Houwen in de Brielse Mare 10/2 van oktober 2000: Brielle begrensd; de grenspalen van Brielle.

De Brielse Mare is te lezen of te downloaden over de link: www.debrielsemaasmond.nl

Of, klik met een tablet op de code hieronder:

Rechtboek van Den Briel

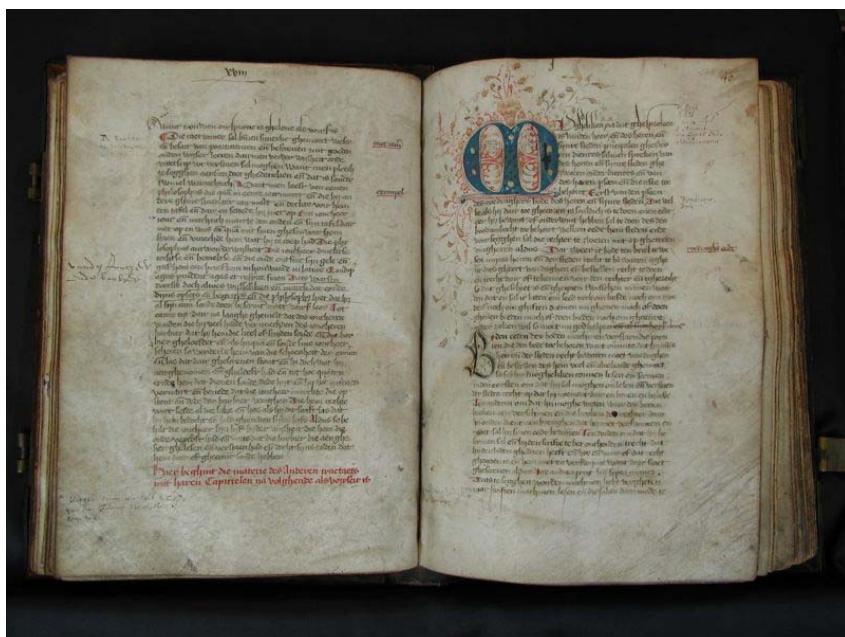
Eén boek springt er uit: het ‘Rechtboek van Den Briel’, bij ons bekend als het ‘Rechtboek van Jan Matthijssen’, geniet landelijke bekendheid. De stadsklerk (secretaris) Jan Matthijssen beschreef omstreeks 1400 het op dat moment in Voorne en Holland geldende recht. Niemand kon weten dat dit standaardwerk al kort daarna ter zijde zou worden geschoven voor het ‘moderne’ recht. Het ‘Rechtboek van Den Briel’ is voor rechtshistorici de voornaamste bron van kennis van het Middeleeuwse recht.

Het boek geeft mooie voorbeelden van rechtspraak, voorbeelden die nieuwe rechters moeten overdenken en navolgen. Jan Matthijssen verhaalt over een zaak in Lübeck, een stad waarmee Brielle in die tijd nauwe handelsbetrekkingen onderhield.

Een man, zo schrijft Jan Matthijssen, was bezig met het dekken van het raadhuis; hij gleed uit en viel op het dak van de kamer waar de schepenen zojuist vergaderden. Door het dak heen viel hij op een raadslid. De dakdekker stond op, verontschuldigde zich tegenover

Afb. 8: het 'Rechtboek van Den Briel' door Jan Matthijssen, stadsklerk (secretaris) van Den Briel. Bron: SAVPR, stadsarchief Brielle.

de raad (“ghi heren, by oilove coem ic hier in uwer morghensprake ongheropen“) en vertrok. Inmiddels bleek echter de man waarop hij was gevallen, dood te zijn en diens bloedverwanten beschuldigden de dakdekker van moord. Na overleg werd de volgende uitspraak gedaan: de bloedverwant, die “recht opten man” begeerde, moest op het dak klimmen, naar de plek waar de werkman stond, toen hij begon uit te glijden en de werkman moest gaan zitten op de plaats van het raadslid. De eiser moest zich vervolgens laten vallen: kwam hij op de dakdekker terecht en doodde hij hem daarbij, dan zou hij daarvoor niet vervolgd worden. Geen van de bloedverwanten durfde het echter aan en de dakdekker was ‘onbelast’.

Over de auteur

Drs. Aart van der Houwen is adjunct-streekarchivaris bij het Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg.

Noot:

Vreemd wellicht, maar over het Middeleeuwse recht is in Brielle meer te vinden dan van het recente verleden. Noch het archief van de arrondissementsrechtbank, noch dat van het kantongerecht, berust in Brielle. Over de rechtspraak in Brielle na 1811 is dus weinig te zeggen met de in het Streekarchief aanwezige bronnen. Voor meer informatie moeten we naar het Nationaal Archief in Den Haag.

Afb. 9: initiaal uit het rechtboek van Jan Matthijssen. Foto F. Keller

Charter uit 1330 waarin de heer van Voorne stadsrechten verleend aan Brielle.